

Debatindlæg til Altinget

Skab et bredt forlig om forskning og uddannelse – også for 2013 og frem

Af Erik Jylling, formand for Akademikernes Centralorganisation (AC)

Når 2012 rinder ud, er det slut med globaliseringsmidlerne, og derfor bliver det en særlig udfordring for politikerne at fordele pengene til forskning, uddannelse og innovation ved forhandlingerne om finansloven for 2013. Mens vi venter på regeringens finanslovsforslag, vil jeg derfor gerne komme med en særlig opfordring til ministeren og forskningsordførerne: Skab politisk enighed om et bredt forlig om midlerne til forskning, uddannelse og innovation, og brug forliget til at fastholde stabilitet og fremgang i investeringerne som i de seneste seks år.

Bred politisk enighed bidrager til en stabil udvikling

I efteråret 2011 lykkedes det for Morten Østergaard som ny minister at få samtlige partier med i forliget om fordelingen af forskningsreserven med de sidste globaliseringsmidler. Rosen for dette resultat tilfalder ikke kun ministeren, men også forskningsordførerne, som valgte samarbejde frem for markering på dette vigtige politikområde. Jeg håber meget, at samarbejdsviljen også rækker til et forlig om midlerne til forskning, uddannelse og innovation for 2013 og frem, selv om det er en langt sværere opgave, der venter politikerne i år.

Der er afsat reserver til at videreføre globaliseringsindsatsen i de kommende år, men intet tyder på, at de afsatte midler rækker til at fastholde endsige forøge det aktuelle investeringsniveau på alle områder. Regeringens målsætninger er ambitiøse, og en realistisk finansiering af forskningsmålet på 1 pct. af BNP og uddannelsesmålsætningerne kan risikere at koste aktiviteter på mindre synlige områder. Vi må således forvente en ret hård prioritering af midlerne.

Vi er sikkert mange – også i AC – som derfor vil blive udfordret på konkrete punkter, når prioriteringen går i gang, men det sker først, når regeringens udspil til fordeling foreligger i detaljer. Her og nu er det vigtigste for mig at påpege, at der er stærkt brug for at skabe en kendt og stabil udvikling i finansieringen, så forsknings- og uddannelsesinstitutionerne ved, hvad de har at regne og planlægge med i de kommende år. Og en sådan stabilitet skabes bedst med et politisk bredt forlig, hvor fordelingen af midler rækker nogle år frem.

Viden om økonomiske rammer styrker udvikling og vækst

Det bliver helt afgørende, om det lykkes politikerne at indgå en aftale om forsknings- og uddannelsesøkonomien, som rækker længere end bare ét år. I svære økonomiske tider er det måske mest oplagt at tage et skridt af gangen og holde sig til aftaler om 2013, men AC opfordrer indtrængende politikerne til at være mere fremsynede end det. Det er meget vigtigt for universiteterne at kende de afgørende dele af deres økonomiske rammer længere frem i tiden end et enkelt år. Ellers bliver de frataget muligheden for at være risikovillige og tænke nyt, og vi vil igen se universiteterne spare penge op til at dække pludselige fald i bevillingerne.

Det bliver selvfølgelig lettest at nå frem til en aftale, der gælder for flere år, hvis der også kan forhandles om gevinster fra nye reformer og ikke kun om de allerede afsatte reserver. Men bliver der kun reserverne at fordele, så er det afgørende at se på universiteternes samlede økonomiske situation og sikre deres grundfinansiering i form af basismidler. Resultatet fra sidste års forhandlinger, hvor politikerne vægtede basismidlerne relativt højt, giver anledning til en vis optimisme, og AC vil stærkt opfordre de kommende forligsparter til at fortsætte denne

linje i nye flerårige aftaler om universiteternes økonomi. Og skulle der kun blive en samlet forskningsaftale om midlerne for 2013, så må politikerne som en del af denne aftale fastlægge køreplanen for drøftelserne af en aftale, der rækker længere.

Er forskningsmålet reelt et loft og ikke et gulv som ofte bebudet?

Det er positivt, at regeringen fastholder forskningsmålet om, at de offentlige forskningsmidler skal udgøre 1 pct. af BNP, men det er også et faktum, at BNP-udviklingen har været mindre end forventet, og at der dermed ikke er udsigt til nogen nævneværdig stigning i forskningsmidlerne på den konto. De seneste tre år har de offentlige forskningsbevillinger ligget ret stabilt på lige godt 1 pct. af BNP, men heldigvis har uddannelsesministeren ofte gjort klart, at der med de 1 pct. er tale om et gulv under og ikke et loft over bevillingerne.

AC opfordrer politikerne til at påtage sig ansvaret for at omsætte dette løfte fra en talemåde til en realitet og dermed vise reelle ambitioner for forskningssektoren. Danmark er et af de få lande i Europa, som har nået Barcelonamålet, men hvis vi skal undgå at ende som et udkantsområde i den nordlige del af et kriseramte Europa, skal vi turde måle os med de stærkeste videnregioner i verden, og de investerer i dag 4-5 pct. af BNP i forskning. Men skulle den stramme samfundsøkonomi betyde, at Barcelonamålet reelt viser sig at være et loft også i 2013, så bliver det endnu mere afgørende med en stabil bund under universiteternes basismidler en årrække frem - på et niveau som minimum det aktuelle. Og det er også essentielt for universiteternes økonomi, at forskningsrådene opretholder deres bevillingsniveau.

Der bliver flere studerende – og flere udfordringer

Der har igen i år været rekordoptag af studerende på de videregående uddannelser, og med ungdomsarbejdsløsheden og regeringens uddannelsesmålsætninger in mente, kan vi forvente samme positive udvikling i aktiviteten i en årrække frem. Udfordringen bliver at finansiere det øgede optag og samtidig fastholde og udvikle kvaliteten i uddannelserne. AC forventer, at de større optag i disse år også bliver fulgt af øgede taxameterbevillinger, så de studerende ikke kommer til at betale for de mange nye studiekammerater med en dårligere uddannelse. I den sammenhæng er det også AC's klare forventning, at det forhøjede taxameter på humaniora og samfundsfag står på regeringens liste over investeringer i uddannelse i 2013 og fremover.

Innovationsaktiviteterne må ikke forsvinde i det store billede

Forskningen skal sættes i spil i virksomhederne og de højtuddannede skal bidrage til videnundvekslingen og være med til at drive innovationen – og der er stærkt brug for de statslige ordninger, der bidrager til at sætte vidensamarbejdet i gang og i system. Når der skal findes penge til forskning og uddannelse er der tale om noget større beløb end til innovationsordningerne, men netop derfor er det vigtigt, at de ikke bliver glemt i det store billede. De fleste af ordningerne under Rådet for Teknologi og Innovation er delvis finansieret af globaliseringsmidler og har derfor et væsentligt behov for ny finansiering, som politikerne ikke må overse.

Der er brug for åbenhed og mod i forhandlingerne

Det er svært at forestille sig en aftale, der ikke kommer til at gøre ondt på nogen, og da universiteter og forskningsråd ved, hvor det gør mest ondt, så er der brug for, at politikerne viser vilje til en åben debat om udfordringerne. Det kan være vanskeligt op til og i et forhandlingsforløb, men der kommer ikke bedre resultater ud af en lukket proces. Aftalen om 2012 blev indgået af en nyslået minister og et nyt hold af forskningsordførere, og det lykkedes dem at samarbejde om at skabe et resultat, der kom til at fungere godt – men dog også et resultat, som var udtryk for det bedst mulige resultat inden for status quo. I forhandlingerne i dette efterår bliver der forhåbentlig højere til loftet, og det er nu, politikerne skal vise modet til at øge ambitionsniveauet uden at sætte samarbejdet over styr.